

УДК 343.14:351.745.7:343.974 DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2022.4.21>

Михайло Леонідович Грібов,

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України,
Національна академія внутрішніх справ (м. Київ),
наукова лабораторія з проблем протидії
злочинності (провідний науковий співробітник);

 <https://orcid.org/0000-0003-2437-5598>,
e-mail: griboff007@gmail.com;

Владислав Володимирович Шендрик,

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра оперативно-розшукової діяльності
та розкриття злочинів (завідувач);

 <https://orcid.org/0000-0002-8967-7223>,
e-mail: shendrikvlad@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ЗАВІДОМО НЕПРАВДИВИХ ВІДОМОСТЕЙ УЧАСНИКАМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Досліджено питання використання завідомо неправдивих відомостей учасниками кримінального провадження. Вивчено практику використання завідомо неправдивих відомостей представниками сторони захисту і свідками з метою перешкодження виконання завдань кримінального провадження. Проаналізовано правову регламентацію та практику використання завідомо неправдивих відомостей слідчим і працівниками оперативних підрозділів із метою виконання завдань кримінального провадження. За результати дослідження сформульовано теоретичні основи юридичного врегулювання питань використання неправдивих відомостей для вирішення завдань кримінального провадження.

Ключові слова: законність, негласні дії, неправдиві відомості, оперативні підрозділи, сторона обвинувачення, захист.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Основним обов'язком держави відповідно до ст. 3 Конституції України є утвердження та забезпечення прав і свобод людини. Важливу роль у виконанні цього обов'язку відіграють правоохоронні органи. Сьогодні вони виконують свої функції із запобігання злочинам, їх виявлення, припинення та розслідування у надзвичайно важких умовах воєнного стану. Однак це в жодному випадку не може бути підставою

для того, щоб відступати від наведеного вище конституційного положення, як і від іншої (найпершої) норми Основного Закону, що визначає Україну демократичною, соціальною, правовою державою. Тому протидія злочинності має здійснюватися лише в межах та на підставі закону і з використанням тільки передбачених ним засобів. Проте аналіз оперативного-розшукової та слідчої практики дозволяє говорити про численні випадки ігнорування представниками правоохоронних органів положення ч. 2 ст. 19 Конституції України, де зазначається, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Інколи такі порушення можуть бути об'єктивно виправдані конкретною обстановкою, необхідністю виконання завдань оперативно-розшукової діяльності і кримінального провадження, досягненням суспільно корисного результату. Проте це породжує ситуацію протиставлення законності й доцільності. Така ситуація, зокрема, стосується питань використання стороною обвинувачення завідомо неправдивих відомостей у кримінальному провадженні.

Стан дослідження проблеми

Питання необхідності, правомірності (протиправності), доцільності і правової регламентації використання завідомо неправдивих відомостей для виконання завдань кримінального провадження в сучасній вітчизняній правовій науці не досліджувалися. Проте сьогодні наявне наукове підґрунтя для дослідження цієї теми. Це підґрунтя, з одного боку, створено працями, присвяченими кримінально-правовим питанням введення в оману суду або іншого уповноваженого органу, наприклад це роботи К. Котлубаєвої [1; 2], а з іншого, – працями вчених, які досліджували проблеми правового регулювання проведення оперативно-розшукової діяльності та негласних слідчих (розшукових) дій (С. Албул [3; 4], О. Білічак [5], В. Василичук, М. Алексійчук, П. Дерев'янка [6], Д. Никифорчук, А. Кравченко, А. Копилов [7], О. Комарницька, С. Нестеренко [8], Є. Лук'янчиков, Б. Лук'янчиков [9], М. Погорецький [10], Д. Сергєєва [11], О. Старенький [12], М. Стащак, А. Мазур [13] та ін.).

Мета і завдання дослідження

Метою статті є розробка теоретичних основ юридичного врегулювання питань використання неправдивих відомостей для вирішення завдань кримінального провадження. Для досягнення цієї мети поставлено такі *завдання*: визначити типові випадки використання неправдивих відомостей учасниками кримінального провадження; розмежувати їх за суб'єктами й ознакою правомірності (протиправності); надати пропозиції щодо юридичної регламентації

правомірного використання неправдивих відомостей у кримінальному провадженні.

Наукова новизна дослідження полягає в теоретичному вирішенні проблеми правомірності використання стороною обвинувачення завідомо неправдивих відомостей для вирішення завдань кримінального провадження.

Виклад основного матеріалу

Використання неправдивих відомостей (інакше кажучи, обман, брехню) здебільшого вважають показником нечесності людини, складовою її аморальної та/або протиправної поведінки. Це стосується всіх сфер життєдіяльності суспільства та поширюється як на побутові відносини, так і на процеси правотворення та правозастосування. Зокрема, у ч. 1 ст. 67 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України передбачено, що за завідомо неправдиві показання слідчому, прокурору, слідчому судді чи суду свідок несе кримінальну відповідальність. Частина 1 ст. 70 КПК України встановлює, що за завідомо неправдивий висновок експерт несе відповідальність, встановлену законом. У ч. 2 ст. 96 КПК України зазначено, що для доведення недостовірності показань свідка сторона має право надати показання, документи, які підтверджують його репутацію, зокрема щодо його засудження за завідомо неправдиві показання, обман, шахрайство або інші діяння, що підтверджують нечесність свідка. Положення щодо відповідальності за надання неправдивих відомостей суду та стороні обвинувачення також містяться у ч. 2 ст. 102, частинах 3 та 9 ст. 224, ч. 3 ст. 226, ч. 1 ст. 352, ч. 1 ст. 353, абз. 3 ч. 1 ст. 356, п. 1 ч. 2 ст. 459 КПК України. У всіх вказаних положеннях йдеться про показання свідків, потерпілих, висновки спеціалістів та експертів. Надання ними неправдивих відомостей розглядається як протиправне.

Сучасні дослідники виокремлюють такі типові способи введення в оману суду або іншого уповноваженого органу: надання завідомо неправдивих показань; завідомо неправдивий висновок експерта; подання завідомо недостовірних або підроблених доказів; завідомо неправдивий звіт оцінювача або завідомо неправдивий переклад. Залежно від обставинки їх вчинення, характеристики особи злочинця вказані способи можуть поєднувати в собі різні стадії: підготовки, вчинення і приховування [1].

Аналіз практики свідчить, що неправдиві відомості часто використовуються підозрюваними, обвинуваченими, їх захисниками: від надання сфальсифікованих документів на підтвердження неможливості з'явитися до суду до створення документального підтвердження штучного алібі. Неправдиві відомості використовуються

також і стороною обвинувачення – слідчим, прокурором та оперативними працівниками, які діють за їх дорученням. Інколи це пов'язано з намаганням штучно збільшити показники роботи, інколи – з отриманням неправомірної вигоди або зі зловживанням службовим становищем з інших мотивів. І у першому, і у другому випадках використання неправдивих відомостей буде мати явно протиправний характер.

Однак трапляються ситуації, коли не можна однозначно стверджувати про протиправність використання неправдивих відомостей стороною обвинувачення. Йдеться про ті випадки, коли зазначені відомості використовуються з метою виконання завдань кримінального провадження та на підставі закону. Так, відповідно до положень ч. 1 ст. 273 КПК України за рішенням керівника органу досудового розслідування, прокурора під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НС(Р)Д) можуть бути використані заздалегідь ідентифіковані (помічені) або несправжні (імітаційні) засоби. Із цією метою допускається використання спеціально виготовлених речей і документів, спеціально утворених підприємств, установ, організацій. Використання заздалегідь ідентифікованих або несправжніх (імітаційних) засобів з іншою метою забороняється.

Аналіз практики свідчить, що відповідні несправжні (імітаційні) засоби (документи, речі, підприємства, установи, організації), що використовуються під час проведення НС(Р)Д, є носіями завідомо неправдивих відомостей, що використовуються стороною обвинувачення для виконання завдань кримінального провадження. Фактично це засоби забезпечення негласності, до яких, серед іншого, належать: засоби маскування – матеріальні знаряддя для зміни зовнішнього вигляду суб'єктів НС(Р)Д, їх апаратури, обладнання, приміщень і транспорту; засоби прикриття – письмова й усна дезінформація (в тому числі документи) щодо суб'єктів НС(Р)Д, їх дій, апаратури, обладнання, приміщень і транспорту; засоби, що у процесі НС(Р)Д мають виконувати функцію певних матеріальних об'єктів (знаряддя або предмета злочину) чи юридичних утворень (підприємств, установ, організацій), пов'язаних із вчиненням злочину.

Пунктом 1.13 Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні передбачено, що виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272 КПК України) полягає в організації слідчим і оперативним підрозділом введення уповноваженої ними особи, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, в організовану групу чи злочинну організацію під легендою прикриття для отримання речей і документів, відомостей про її структуру, способи і

методи злочинної діяльності, які мають значення для розслідування злочину або злочинів, які вчиняються цими групами. Словосполучення *легенда прикриття* у цьому випадку прямо вказує на необхідність використання неправдивих відомостей. Те саме стосується і п. 1.11.7 зазначеної Інструкції, де закріплено, що обстеження публічно не доступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України) полягає в таємному проникненні слідчого чи уповноваженої особи без відома власника чи володільця, приховано, під псевдонімом або із застосуванням технічних засобів у приміщення. Однак у цьому випадку на необхідність використання неправдивих відомостей вказує словосполучення *під псевдонімом*.

Крім того, ст. 271 КПК України передбачає, що контроль за вчиненням злочину може здійснюватися у випадках наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин, та проводиться в таких формах: 1) контрольована поставка; 2) контрольована та оперативна закупка; 3) спеціальний слідчий експеримент; 4) імітування обстановки злочину.

Проведені нами дослідження щодо забезпечення законності контролю корупційних злочинів, пов'язаних із підкупом [14], дозволили дійти певних висновків. Контроль за вчиненням фактично є проведенням комплексу НС(Р)Д із метою безпосередньої прихованої фіксації вчинення особою готування й замаху на такий злочин із подальшим затриманням цієї особи в порядку, передбаченому ст. 208 КПК України, та невідкладним проведенням СРД, необхідних для закріплення доказової інформації. Комплекс НС(Р)Д, проваджуваних у межах контролю за вчиненням злочину, пов'язаного з підкупом, вирізняється тим, що сполучається з інсценуванням дій (подій, обстановки), які відповідають злочинному задуму певної особи. Під час такого інсценування зазвичай використовують заздалегідь помічені (ідентифіковані) та несправжні (імітаційні) засоби. Предметом інсценування здебільшого стають дії особи, яка надає неправомірну вигоду службовій особі або особі, яка надає публічні послуги, висловлює пропозицію, обіцянку надати таку вигоду. При цьому зазвичай використовують такі заздалегідь помічені (ідентифіковані) засоби, як паперові грошові кошти.

Отже, під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчий або оперативні підрозділи за його дорученням можуть правомірно використовувати неправдиві відомості, тобто займатися обманом осіб, які є об'єктами зазначених дій, а також їх оточення. Правомірне використання завідомо неправдивих відомостей у кримінальному провадженні пов'язане лише з інститутом НС(Р)Д.

Як слушно зазначає О. Сухачов, негласність у кримінальному процесі – це принцип здійснення різновиду слідчих (розшукових) дій, що

передбачені главою 21 КПК України, який полягає в обмеженні кола осіб поінформованих про факт і методи їх проведення тими, хто відповідно до вимог закону ініціює, дозволяє, погоджує такі дії, продовжує їх термін, виконує доручення на їх проведення, забезпечує документообіг відповідних матеріалів, сприяє в досягненні їх мети правоохоронним органам. Негласність слідчих (розшукових) дій, що передбачені главою 21 КПК України, забезпечується системою заходів, що відповідно до вітчизняних традицій правотворення доцільно означити як конспірацію. Конспірація враховує охорону таємної інформації від витоку та розповсюдження, а також дезінформацію об'єктів впливу (об'єктів НС(Р)Д, їх оточення та інших громадян які можуть здогадатися або випадково дізнатися про факт проведення цих дій). Охорона таємної інформації забезпечується практичною реалізацією норм Закону України «Про державну таємницю» та положень підзаконних нормативних актів, що регулюють суспільні відносини в цій сфері. Дезінформація здійснюється через маскування та легендоване спілкування [15].

Основним засобом доведення неправдивих відомостей до адресата є саме легендоване спілкування. Дослідники цього виду діяльності зазначають, що у широкому розумінні легендоване спілкування в діяльності оперативних підрозділів – це процес соціальної взаємодії суб'єктів ОРД із приватними та посадовими особами під час проведення конкретних ОРЗ, НС(Р)Д та заходів із забезпечення конспірації службових приміщень, транспортних засобів та особового складу, що здійснюється з використанням спеціально підготовленої дезінформації (легенди). У вузькому розумінні легендоване спілкування в діяльності оперативних підрозділів – це форма доведення легенди до об'єктів впливу, яка використовує усне й письмове мовлення, невербальні засоби інформування та дає змогу ефективно виконати завдання оперативно-розшукової діяльності, провести негласні слідчі (розшукові) дії та забезпечити конспірацію службових приміщень, транспортних засобів та особового складу [16].

Отже, вченими цілком нормально (як звичайна практика) сприймається використання завідомо неправдивих відомостей для виконання завдань ОРД та кримінального провадження у формі спілкування за заздалегідь розробленою легендою. У зв'язку із цим виникає проблема визначення межі правомірності використання неправдивих відомостей, якої в законодавстві фактично немає, як і прямого визнання можливості використання стороною обвинувачення таких відомостей. Це призводить до негативних наслідків, коли використання неправдивих відомостей грубо порушує права і свободи громадян, переростає у провокацію злочину. Як слушно зауважує М. Погорецький, результати аналізу вітчизняної правозастосовної практики

свідчать про те, що у практичній діяльності правоохоронні органи України допускають провокації вчинення злочинів, особливо передбачених статтями 368–369-2 КК України (хоча і ст. 370 КК України передбачена кримінальна відповідальність за провокацію підкупу), а також статтями 305–309, 311, 321, тощо КК України. Особливо правоохоронні органи України допускають провокації вчинення злочинів у ході такої НС(Р)Д, як контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК України), та під час проведення таких ОРЗ, як контрольована поставка, контрольована та оперативна закупка товарів, предметів і речовин, у тому числі заборонених для обігу, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форми власності з метою виявлення та документування фактів протиправних діянь. При цьому звертає на себе увагу і викликає занепокоєність те, що 56 % опитаних прокурорів, 65 % опитаних слідчих та 72 % опитаних оперативних працівників вважають доцільним розширення можливостей застосування провокації у правоохоронній діяльності [17, с. 40].

Для розмежування правомірних дій правоохоронних органів із використанням завідомо неправдивих відомостей і провокації злочину слід використовувати змістовний та процесуальний критерії. Змістовний критерій відмежування провокації злочину від правомірних дій правоохоронців складається з переліку істотних ознак провокації, а процесуальний становить систему гарантій, що зобов'язують суд вжити заходів для виявлення та належного оцінювання таких ознак, а сторону обвинувачення – довести відсутність провокації (в разі відповідної заяви сторони захисту). При цьому для встановлення факту провокації має бути застосована вся система процесуальних гарантій, але достатньо підтвердження лише однієї з істотних ознак провокації. До змістовних ознак наявності провокації належать: прояв ініціативи в контактах з особою, яку в подальшому звинуватили в одержанні неправомірної вигоди (правоохоронці або особи, які діють за їх дорученням, самі звернулися із пропозицією незаконної оборудки); повторні пропозиції, незважаючи на початкову відмову особи; наполегливі нагадування; пропозиція, обіцянка суми, що є вищою за звичайну; відсутність вагомих підстав проведення контролю за вчиненням злочину. До процесуальних гарантій унеможливлення використання в доказуванні фактичних даних, одержаних у результаті провокації підкупу, належать: обов'язок суду на вимогу сторони захисту встановити наявність/відсутність ознак провокації підкупу; обов'язок сторони обвинувачення повним обсягом належно зафіксувати перебіг [14].

Протиправне використання завідомо неправдивих відомостей, що тягне за собою істотне порушення прав людини, має місце у випадках, коли слідчі й оперативні підрозділи використовують інсценування в

межах проведення аудіо-, відеоконтролю особи та місця. Так, у справі за обвинуваченням головного лікаря районного центру первинної медико-санітарної допомоги у вимаганні та одержанні неправомірної вигоди для себе (Постанова Верховного Суду від 12 травня 2021 р. у справі № 166/1199/18) слідчим та оперативними працівниками використовувалися неправдиві відомості стосовно дійсних намірів особи, яку ними було залучено для вручення обвинуваченій задалегідь помічених (ідентифікованих) грошових коштів. При цьому дозвіл слідчого судді було отримано лише на проведення відеоконтролю за обвинуваченою особою. У цій справі Верховний Суд визнав одержані докази недопустимими через явні ознаки провокації з боку правоохоронних органів. Проте в судовому рішенні не було акцентовано, що серед дій слідчого й оперативних працівників деюре не знайшов свого місця контроль за вчиненням злочину у формі спеціального слідчого експерименту, що відбувся де-факто.

В окремих випадках, намагаючись викрити хабарника, правоохоронці взагалі не одержують жодних дозволів суду та рішень прокурора, не застосовують положення ст. 271 КПК України. Натомість вони послуговуються нормами ст. 273 КПК України, яка регламентує використання задалегідь ідентифікованих (помічених) засобів. Оперативники переписують номери грошових знаків, маркують їх спеціальними хімічними речовинами (люмінофорами) та використовують для надання особі, яку планують викрити в одержанні неправомірної вигоди, затримати в порядку ст. 208 КПК України з подальшим проведенням огляду, обшуку, освідчування. Однак уже самі такі дії правоохоронців свідчать про створення в цієї особи уяви про можливість вчинення реального злочину для спостереження за прийняттям нею рішень щодо вчинення такого злочину, тобто проведення дослідів над зазначеною особою. Це, як наголошувалося раніше, і становить зміст контролю за вчиненням злочину.

Висновки

Завідомо неправдиві відомості можуть використовуватися учасниками кримінального провадження протиправно та правомірно. Під протиправним використанням завідомо неправдивих відомостей у кримінальному провадженні розуміємо офіційне (з документальним відображенням у матеріалах справи) надання свідком, експертом, спеціалістом, перекладачем слідчому, прокурору, слідчому судді, суду та сторонами провадження слідчому судді, суду та одне одному неправдивих відомостей із метою введення в оману інших учасників кримінального процесу. Протиправне використання завідомо неправдивих відомостей у кримінальному провадженні є кримінально караним.

КПК України та підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність правоохоронних органів, опосередковано передбачають використання представниками сторони обвинувачення (слідчим, прокурором, оперативними підрозділами) неправдивих відомостей для виконання завдань кримінального провадження. Необхідність цього обумовлена потребою забезпечення негласності слідчих (розшукових) дій, передбачених главою 21 КПК України. Таке використання є правомірним, але на практиці часто межує із провокацією вчинення злочину.

Критеріями відмежування неправомірного використання слідчим та оперативними підрозділами завідомо неправдивих відомостей від аналогічних правомірних дій у процесі негласної діяльності є: прояв ініціативи в контактах з особою, яку в подальшому звинуватили у кримінальному правопорушенні (правоохоронці або особи, які діють за їх дорученням, самі звернулися із пропозицією незаконної обуродки); повторні пропозиції, незважаючи на початкову відмову особи; наполегливі нагадування; пропозиція, обіцянка суми (ціни), що є вигіднішою за звичайну; відсутність вагомих підстав для проведення контролю за вчиненням злочину.

У КПК України доцільно прямо передбачити можливість використання неправдивих відомостей (дезінформації) з метою виконання завдань кримінального провадження з чітким і вичерпним переліком випадків та меж такого використання.

Список бібліографічних посилань: **1.** Котлубаєва К. С. Способи введення в оману суду або іншого уповноваженого органу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2022. Вип. 69. С. 402–407. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.69.67>. **2.** Котлубаєва К. С. Характеристика особи злочинця, який вчиняє введення в оману суду або іншого уповноваженого органу. *Право і безпека.* 2019. № 4 (75). С. 65–70. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2019.4.09>. **3.** Албул С. В. Деякі критичні нотатки щодо проекту Кримінального процесуального кодексу України // Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 24 лют. 2012 р.) / МВС України, Одеський держ. ун-т внутр. справ. Одеса, 2012. С. 197–199. **4.** Албул С. В. Новий Кримінальний процесуальний кодекс України: руйнування наступальності в оперативно-розшуковій діяльності // Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 26 квіт. 2013 р.) / МВС України, Одеський держ. ун-т внутр. справ. Одеса, 2013. С. 334–336. **5.** Білічак О. Прокурорський нагляд за законністю провадження негласних слідчих (розшукових) дій. *Юридичний вісник.* 2014. № 5. С. 115–120. **6.** Василичук В. І., Алексійчук М. М., Дерев'янюк П. В. Удосконалення порядку проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх*

справ. 2014. № 1. С. 68–78. **7.** Никифорчук Д. Й., Кравченко А. О., Копилов А. М. Проблемні питання проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 4. С. 173–180. **8.** Комарницька О. Б., Нестеренко С. В. Роль і місце прокурора при фіксації ходу та результатів проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2015. Вип. 1. С. 270–278. **9.** Лук'янчиков Є. Д., Лук'янчиков Б. Є. Становлення інституту негласних слідчих (розшукових) дій. *Криміналістика і судебна експертиза*. 2015. № 60. С. 147–160. **10.** Погорецький М. А. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 270–277. **11.** Сергєєва Д. Б. Проблемні питання постановлення ухвал про проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2014. № 1. С. 177–186. **12.** Старенький О. С. Проблемні аспекти законодавчої регламентації провадження негласних слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 4. С. 449–455. **13.** Стащак М. В., Мазур Л. А. Проблемні аспекти застосування негласних слідчих (розшукових) дій оперативними підрозділами ОВС України. *Митна справа*. 2012. № 6 (84), ч. 2, кн. 1. С. 85–89. **14.** Грібов М. Л., Венедіктова А. А., Венедіктова Ю. Є. Контроль за вчиненням корупційних злочинів, пов'язаних з підкупом: питання законності. *Криміналістичний вісник*. 2021. № 2 (36). С. 7–30. DOI: <https://doi.org/10.37025/1992-4437/2021-36-2-7>. **15.** Сухачов О. О. Поняття негласності в кримінальному процесі України. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2014. № 4 (51) С. 101–107. **16.** Сухачов О. О. Легендоване спілкування в діяльності оперативних підрозділів: сутність та класифікація. *Юрист України*. 2016. № 1–2. С. 65–72. **17.** Погорецький М. А. Застосування провокації в ході негласних розслідувань: питання правомірності. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 1. С. 33–43.

Надійшла до редакції 08.12.2022

Прийнята до опублікування 19.12.2022

Hribov M. L., Shendryk V. V. Use of knowingly false information by criminal proceedings participants

The issue of the use of knowingly false information by participants in criminal proceedings has been investigated. To achieve this purpose, general scientific and special methods of cognition have been used, in particular methods of system analysis, system structural, logical and legal. The practice of using knowingly false information by representatives of the defense and witnesses to obstruct the tasks of criminal proceedings has been analyzed. The legal regulation and practice of using knowingly false information by investigators and employees of operational units in order to fulfill the tasks of criminal proceedings have been described.

According to the results of the study, it has been found that knowingly false information can be used by participants in criminal proceedings illegally and legally. Illegal use of knowingly false information in criminal proceedings should be understood as the official (with documentary coverage in the case file) provision of false information by a witness, expert, specialist, interpreter to an investigator, prosecutor, investigating judge, court, parties to the proceedings to the investigating judge, the court, and each other with the purpose of misleading other participants in the criminal process. Illegal use of knowingly false information in criminal proceedings is a criminal offence. The Criminal Procedure Code of Ukraine and by-laws regulating the activities of law enforcement agencies indirectly provide for the use of false information by representatives of the prosecution (investigator, prosecutor, operational units) to perform the tasks of criminal proceedings.

The need for this is due to the necessity to ensure the secrecy of investigative (search) actions provided for in Chapter 21 of the CPC of Ukraine. Such use is legal, but in practice it often borders on provocation to commit a crime.

Key words: legality, covert actions, false information, operational units, prosecution, defense.

